

Національний університет
водного господарства та природокористування

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства та природокористування
Навчально-науковий інститут економіки та менеджменту
Кафедра українознавства

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної,
методичної та виховної роботи

_____ О.А. Лагоднюк
_____ 2019 р.

06-10-17

Національний університет
водного господарства та природокористування

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Program of the Discipline

«РИТОРИКА»
“Rhetoric”

спеціальність
specialty

усі спеціальності
all specialties

спеціалізація
specialization

усі спеціалізації
all specializations

Національний університет
водного господарства
та природокористування

Робоча програма навчальної дисципліни “Риторика” для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня всіх спеціальностей НУВГП. Рівне : НУВГП, 2019. 14 с.

Розробник – Л.Д. Малевич, кандидат філологічних наук, доцент,
завідувач кафедри українознавства НУВГП

Робочу програму затверджено на засіданні кафедри
українознавства
Протокол № 05 від 17 січня 2019 року

Завідувач кафедри

Л.Д. Малевич

Схвалено науково-методичною радою НУВГП

Протокол № __ від _____ 2019 року

Голова науково-методичної ради

О.А. Лагоднюк

© Л.Д. Малевич, 2019
© НУВГП, 2019

ВСТУП

Навчальна дисципліна «Риторика» – курс за вибором для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня всіх спеціальностей. Вибіркова дисципліна продовжує й поглиблює вивчення основ риторики, започатковане в нормативному курсі «Українська мова (за професійним спрямуванням)». Предмет навчальної дисципліни «Риторика» – теорія і практика ефективного публічного мовлення. Курс має міждисциплінарний характер і забезпечує оволодіння основними знаннями, уміннями та навичками правильного з мовного погляду усного публічного мовлення різних видів, жанрів і форм.

Анотація

Актуальність вивчення навчальної дисципліни «Риторика» полягає у формуванні комунікативної компетентності як однієї з найважливіших загальних компетентностей сучасного фахівця, оволодінні системою знань з класичної і сучасної риторики як наукової і прикладної дисципліни про мовно-мисленнєву діяльність, спрямовану на переконання, вплив, досягнення цілей у процесі мовної комунікації, у виробленні навичок аналізувати і створювати публічні виступи відповідно до мети, призначення, умов і ситуацій спілкування.

Ключові слова: риторика, усне мовлення, публічний виступ, комунікація,.

Abstract

The importance of studying the discipline "Rhetoric" lies in forming communicative competence as one of the most important general competences of a modern specialist, mastering the system of knowledge of classical and modern rhetoric as a scientific and applied discipline which is studying linguistic and intellectual activity aimed at persuasion, influence, achievement of goals in the process of language communication, in the development of skills to analyze and create public speeches in accordance with the aim, purpose, conditions and situations of communication.

Keywords: rhetoric, oral speech, public speaking, communication.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Усі спеціальності НУВГП Рівень вищої освіти: бакалавр	Вибіркова	
Модулів – 1		Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		2–4	-
Індивідуальне науково-дослідне завдання –		Семестр	
Загальна кількість годин – 90		3–8	-
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2; самостійної роботи студента – 4		Лекції	
		16 год.	-
		Практичні, семінарські	
		14 год.	-
		Лабораторні	
	-	-	
	Самостійна робота		
	60 год.	год.	
Індивідуальні завдання -			
Вид контролю: залік			

2. Мета і завдання навчальної дисципліни

Мета курсу – підвищення рівня комунікативної, зокрема риторичної, компетентності студентів, що передбачає знання основ класичної і сучасної риторики, практичне володіння сучасними технологіями публічного мовлення, мовного впливу, полемічної майстерності.

Завдання курсу – вивчення основ риторики як науки і прикладної дисципліни, видів, жанрів і форм сучасного ораторського мовлення, ознайомлення з історією античної й української риторики, вироблення практичних навичок підготовки і виголошення публічних промов різних типів залежно від мети, теми, ситуації, аудиторії, розвиток полемічної майстерності.

Після вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- зміст риторики як науки, систему основних риторичних понять, риторичну термінологію;
- історію і джерела світової і вітчизняної риторики;
- методи риторичного аналізу текстів різнотипних промов, принципи доцільного членування тексту;
- основи аргументації, ефективного словесного оформлення виступу;
- правила поведінки оратора й основи моделювання аудиторії;
- особливості мовного впливу;

уміти:

- продукувати тексти різних типів промов з потрібної теми і для різних ситуацій;
- виголошувати публічні промови відповідно до риторичного ідеалу, уміти підтримувати увагу аудиторії;
- доцільно використовувати мовні засоби (тропи і фігури);
- застосовувати прийоми ефективної аргументації і мовного впливу;
- проводити риторичний аналіз публічного мовлення;
- критично ставитися до свого мовлення і суспільної мовної практики.

Програму укладено відповідно до вимог кредитно-модульної системи організації навчального процесу.

Запроваджено систему академічних кредитів, що аналогічна ЄКТС, визначено змістові модулі курсу, сформульовано завдання для самостійної роботи студентів, розроблено шкалу оцінювання навчальних досягнень студентів.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теорія та історія риторики

Тема 1. Риторика як наука і прикладна дисципліна

Предмет, мета і завдання курсу. Статус риторики і її зв'язки з іншими науками. Зміст риторики. Сутність і компоненти поняття «риторична формула». Риторичні закони. Концептуальний закон. Закон моделювання аудиторії. Стратегічний закон. Тактичний закон. Мовленнєвий закон. Закон ефективної комунікації. Системно-аналітичний закон. Основні поняття класичної риторики. Основоположні розділи класичної риторики.

Тема 2. Античні джерела риторики

Міфологія красномовства. Передумови виникнення риторики у Давній Греції та її особливості. Видатні риторичні античної Греції (Перикл, Ісократ, Лісій, Горгій, Демосфен, Сократ, Платон). Внесок Аристотеля в систематизацію риторичних знань античності. Специфіка риторики елліністичного періоду. Функції риторики у Стародавньому Римі за доби Республіки. Ораторство Цицерона. Риторична діяльність Г.Ю. Цезаря. Риторика часів Римської імперії.

Тема 3. Історія української риторики

Виникнення і характерні риси вітчизняної риторики. Словесна культура Київської Русі. Риторизм у мовотворчості Івана Вишенського, Григорія Сковороди. Риторика в Києво-Могилянській академії. Роль Феофана Прокоповича у модернізації риторичної теорії. Українська риторична спадщина XIX століття. Українська риторика у XX і XXI столітті.

Тема 4. Види, жанри, форми сучасного ораторського мовлення

Сучасні класифікації видів ораторського мовлення. Соціально-політичне, академічне, судове, соціально-побутове красномовство. Гомілетика (церковно-богословське красномовство). Похвальне (епідейктичне) красномовство. Військове, рекламне, комп'ютерне ораторське мистецтво. Основні жанри публічних виступів. Новітні жанри публічного мовлення (пітчінгові промови, виступи на TED-конференціях, вебінарах, відео- та онлайн-презентації та ін.). Монологічні, діалогічні, полілогічні форми сучасного публічного мовлення.

Змістовий модуль 2. Прикладна риторика

Тема 5. Підготовка до публічного мовлення

Задум, ідея, тема. Гіпотеза. Концепція. Стратегії і тактики. Загальні вимоги до публічного виступу. Формулювання теми виступу. Етапи підготовки до усного виступу.

Тема 6. Моделювання аудиторії

Умови ефективної мовленнєвої комунікації. Шляхи подолання опору аудиторії. Урахування особливостей аудиторії. Види аудиторії. Підтримування уваги аудиторії в ході виступу. Періоди уваги. Способи і прийоми підтримування уваги.

Тема 7. Структура публічного виступу

Основні частини промови (зачин, вступ, виклад, висновки, кінцівка), їх характеристика. Методи викладу матеріалу (дедуктивний, індуктивний, аналогічний, стадійний, концентричний). Типи висновків, доцільність їх застосування. Позначення структурних частин виступу. Місце важливої інформації. Види планів виступу.

Тема 8. Образ оратора й ораторська майстерність

Умови успішного виголошення публічного виступу. Образ оратора. Поведінка оратора в аудиторії. Зовнішній вигляд оратора. Манера виступу. Рух під час виступу. Погляд. Поза та жести. Техніка дихання і техніка мовлення. Голос, темп,

інтонація. Індивідуальність оратора. Прийоми боротьби з хвилюванням під час виступу. Риторичний ідеал. Логос, етос, пафос, топос як ознаки ораторської майстерності.

Тема 9. Мовне оформлення публічного виступу

Комунікативні ознаки мовлення. Поняття тропів і фігур та критерії їх виділення й розрізнення. Види тропів і їх використання у публічних промовах. Характеристика основних фігур. Роль і місце фігур у промові, специфіка їх використання. Риторичний аналіз тексту.

Тема 10. Публічне мовлення як мистецтво переконання

Аргументація. Теза і аргумент як основні категорії диспозиції. Логічна аргументація (закони тотожності, суперечності, виключення третього, достатньої підстави). Аналогічна аргументація. Демонстрація. Логічні помилки. Універсальні прийоми ефективної аргументації. Правила і засоби переконання.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього			у тому числі			усього			у тому числі		
	го	л	п	л.	інд	с.р	го	л	п	лаб	інд	с.р
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Теорія та історія риторики												
Тема 1. Риторика як наука і прикладна дисципліна	10	2	2			6						

Тема 2. Античні джерела риторики	7	1				6							
Тема 3. Історія української риторики	7	1				6							
Тема 4. Види, жанри, форми сучасного ораторського мовлення	10	2	2			6							
Разом за змістовим модулем 1	34	6	4			24							
Змістовий модуль 2. Прикладна риторика													
Тема 5. Підготовка до публічного мовлення	8	2	2			6							
Тема 6. Моделюван ня аудиторії	9	1				6							
Тема 7. Структура публічного виступу	9	1	2			6							
Тема 8. Образ оратора й ораторська майстерність	10	2	2			6							

Тема 9. Мовне оформлення публічного виступу	10	2	2		6					
Тема 10. Публічне мовлення як мистецтво переконання	10	2	2		6					
Разом за змістовим модулем 2	56	10	10		36					
Усього годин	90	16	14		60					

Модуль 2

ІНДЗ	-									
Усього годин	90	16	14		60					

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Риторика як наука і прикладна дисципліна	2	
2	Види, жанри, форми сучасного ораторського мовлення	2	
3	Підготовка до публічного мовлення	2	
4	Структура публічного виступу	2	
5	Образ оратора й ораторська майстерність	2	
6	Мовне оформлення публічного виступу	2	

7	Публічне мовлення як мистецтво переконання	2	
	Разом	14	

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Риторика як наука і прикладна дисципліна	6	
2	Античні джерела риторики	6	
3	Історія української риторики	6	
4	Роди, види, форми сучасного ораторського мовлення	6	
5	Підготовка до публічного мовлення	6	
6	Моделювання аудиторії	6	
7	Структура публічного виступу	6	
8	Образ оратора й ораторська майстерність	6	
9	Мовне оформлення публічного виступу	6	
10	Публічне мовлення як мистецтво переконання	6	
	Разом	60	

7. Методи навчання

Під час викладання курсу використовуються такі методи навчання: інформаційно-ілюстративний, метод проблемного викладу, метод вправ, спостереження й аналіз мовних фактів, метод бесіди, методи інтерактивного навчання (інтерактивні лекції, презентації, ділові та ситуативні ігри, круглі столи тощо), блоковий метод, метод проєктів, комп'ютерних технологій.

8. Методи контролю

Для визначення рівня засвоєння студентами навчального матеріалу використовують такі методи оцінювання знань та умінь:

- поточний контроль (оцінювання усних і письмових відповідей на практичних заняттях);
- оцінка за самостійну роботу;
- модульне комп'ютерне тестування.

9. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота										Сума
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2						
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	100
10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
	для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	відмінно	зараховано
82-89	добре	
74-81		
64-73	задовільно	
60-63		
35-59	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

1. Методичне забезпечення дисципліни складається з навчальних посібників, інтерактивного комплексу, електронного банку методичного забезпечення дисципліни, інструктивно-методичної літератури, мультимедійних презентацій, слайдів тощо.
2. Інформаційні ресурси в цифровому репозиторії:

Малевиц Л.Д. Методичні вказівки до практичних занять і самостійної роботи з дисципліни «Риторика» для студентів усіх напрямів підготовки НУВГП. Рівне, 2013. 24 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ep3.nuwm.edu.ua/3088/>

Малевиц Л.Д. Методичні вказівки до практичних занять і самостійної роботи з дисципліни «Риторика» для здобувачів вищої освіти всіх спеціальностей НУВГП. Рівне, 2019. 36 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ep3.nuwm.edu.ua/>

11. Рекомендована література

Базова

1. Мацько Л.І., Мацько О.М. Риторика : навч. посіб. 2-ге вид., стер. К. : Вища школа, 2006.
2. Онуфрієнко Г.С. Риторика : навч. посіб. для студентів ВНЗ. К. : Центр учб. літератури, 2007.
3. Сагач Г.М. Риторика : навч. посіб. для студентів серед. і вищ. навч. закладів. Вид. 2-ге, перероб. і доп. К. : Видавн. дім «Ін Юре», 2000.

Допоміжна

1. Бондаренко В.В. Риторика : конспект лекцій. Харків, 2008.
2. Гурвич С.С., Погорілко В.Ф., Герман М.А. Основи риторики. К., 1998.
3. Ермоленко С.Я. Нариси з української словесності. Стилїстика та культура мови. К., 1999.

4. Куньч З.Й. Становлення і розвиток риторики в Україні. Львів, 1996.

5. Малевич Л. Д., Хрипюк Б. В. Сучасне публічне політичне мовлення (нормативний аспект) // Вісник Національного університету водного господарства та природокористування. Серія «Гуманітарні науки». 2010. № 3 (51). С. 3-10.
6. Меш Г.Ш. 10 уроків ораторської майстерності тим, хто вчиться виступати публічно. К., 1993.
7. Неориторика: генезис, проблемы и перспективы. М., 1987.
8. Сагач Г.М. Мистецтво ділової комунікації. К., 1995.
9. Сердюк О.П. Основи управління комунікативним процесом. К., 1998.
10. Томан І. Мистецтво говорити. К., 1986.
11. Чепіга І.П. Ораторське мистецтво на Україні в XVI-XIX ст. // Укр. мова і література в шк. 1989. № 10.
12. Шейнов В.П. Риторика. Минск, 2000.
13. Ярмусь С. Гомілетика : курс лекцій. Вінніпег, 1980.
14. Borchers T. Rhetorical Theory : An Introduction. Long Grove, 2011.
15. Genre and the New Rhetoric / Eds. A.Freedman, P. Medway. London, 1994.

12. Інформаційні ресурси

Наукова бібліотека НУВГП (33000 м. Рівне, вул. Олексі Новака, 75) / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nuwm.edu.ua/naukova-biblioteka>

Обласна універсальна наукова бібліотека (33000, м. Рівне, майдан Короленка, 6) / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://libr.rv.ua/>